

Namn: FACIT

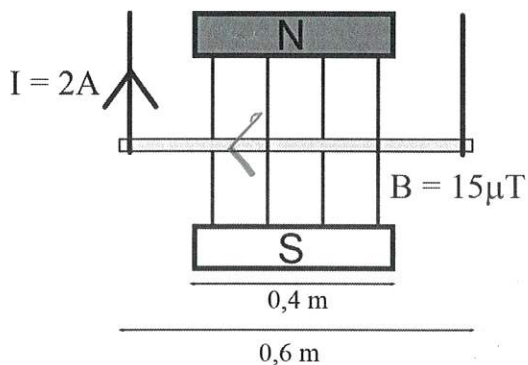
Prov i Fysik 2, kapitel 5-6 – E-prov

På uppgift 1 – 5 är det endast svar som krävs, (jag är inte så säker på att ni läser denna text, men om ni gör det så kan ni få en extra E-poäng. Svaret på fråga 5b är att fältet blir noll) och på 6 - 10 krävs fullständiga lösningar.

Uppgift 1 – 5 – Endast svar krävs. Skriv svaren direkt på provpappret!

1. En elektrisk ström passerar genom en löst hängande ledare, som befinner sig mellan en hästskomagnets poler enligt figuren.

a) Vilket av alternativen A – F beskriver riktningen på den magnetiska kraften på ledaren?

- A: riktad uppåt
- B: riktad nedåt
- C: riktad åt höger
- D: riktad åt vänster
- E: riktad ut från papperet
- F: riktad in i papperet

(1/0/0)

HH1:
 Tumme vänster
 Fingrarna nedåt

b) Bestäm kraftens storlek.

(1/0/0)

$$F = B \cdot I \cdot l$$

$$15 \cdot 10^{-6} \cdot 2 \cdot 0,4$$

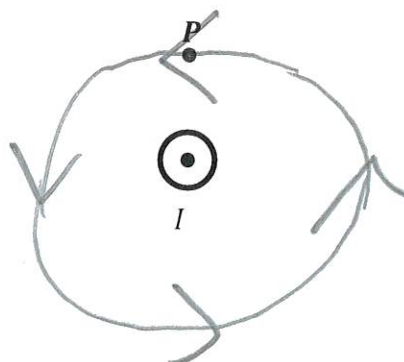
Svar: $F = \underline{1,2 \cdot 10^{-5}} \text{ N}$

2. Figuren visar en ledare med strömmen I riktad ut från papperet med en punkt P placerad rakt ovanför ledaren.

Åt vilket håll är magnetfältet riktat i punkten P ?

(1/0/0)

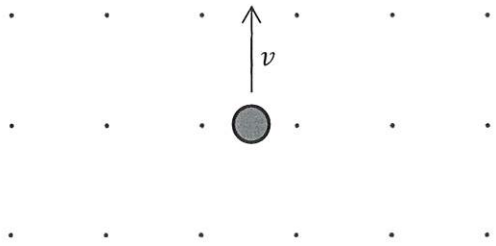
- A: riktad åt vänster
- B: riktad åt höger
- C: riktad ut från papperet
- D: riktad in i papperet
- E: riktad nedåt
- F: riktad uppåt

HH2:
 Tummen ut
 ur papperet
 ⇒ Fingrarna
 blir moturs

3. Figuren visar en **positivt** laddad partikel som åker med **hastigheten v** i ett magnetfält och ett elektriskt fält.
Välj för vart och ett av fallen vilket av alternativen A – F som beskriver riktningen på kraften som partikeln får p.g.a. fältet.

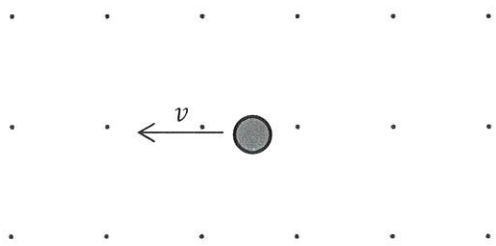
(2/0/0)

- A: riktad uppåt
B: riktad nedåt
C: riktad åt höger
D: riktad åt vänster
E: riktad ut från papperet
F: riktad in i papperet

Magnetfält

HH 1:
Fingrarna utåt
Tummen upp

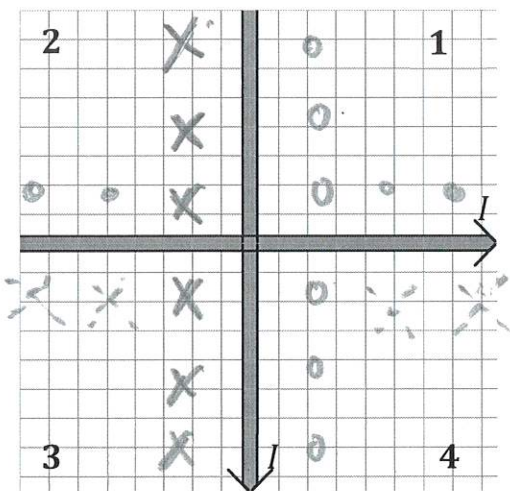

- A: riktad uppåt
B: riktad nedåt
C: riktad åt höger
D: riktad åt vänster
E: riktad ut från papperet
F: riktad in i papperet

Elektriskt fält

Ingen HH-
regel finns
för E-fält

4. Två stycken raka ledare ligger vinkelräta i samma plan.
Genom vardera ledare löper strömmen **I** med riktning enligt figuren nedan.

I stället gäller:
E och F åt
samma håll
(för pos. partikel)

HH 2 på varje
ledare

- a) I vilken av de fyra kvadraterna 1 - 4 kommer **magnetfältet** från **båda ledarna** att vara **riktat ut ur papperet**?

⇒ Prickor från båda

Svar: 1

(1/0/0)

- b) Anta att båda ledarna befinner sig i ett yttre magnetfält som är **riktat ut från papperet**.
Hur blir då kraften riktad på ledaren som går från vänster till höger?

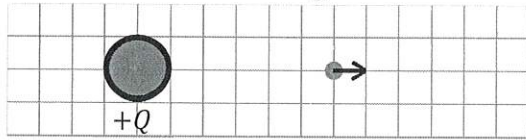
HH 1:

Svar: Nedåt (↓)

(1/0/0)

Fingrarna utåt
Tummen åt höger

5. Figuren nedan visar en elektrisk positiv laddning med laddningen $+Q$ och hur **fältet** ser ut, både till storlek och riktning, i en punkt på ett visst avstånd från laddningen

$\Rightarrow$ 6 rutor från mitten
 $\Rightarrow$ 1 ruta FRÅN +

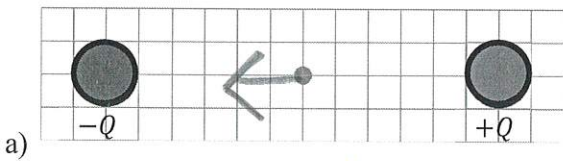
Nedanför finns två andra situationer, a) – b), med laddningar.

Hur stort blir fältet **uttryckt i rutor** i vart och ett av de tre situationerna a) – b), om fältet i översta exemplet motsvaras av en ruta ?

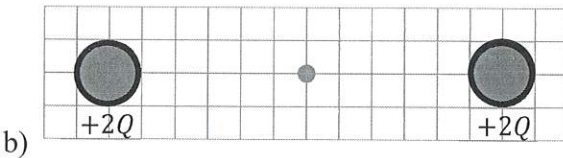
Om fältet blir noll, kryssa i rutan "fältet blir noll"

Ange både storlek och riktning i varje fall!

1 ruta från +
 1 ruta mot -
 (2/0/0) $\Rightarrow$ Tot 2 rutor

fältet blir noll

fältet blir noll

2 rutor Från resp. + $\Rightarrow$
 2 åt höger, 2 åt vänster
 $\Rightarrow$ Resultanten blir noll.

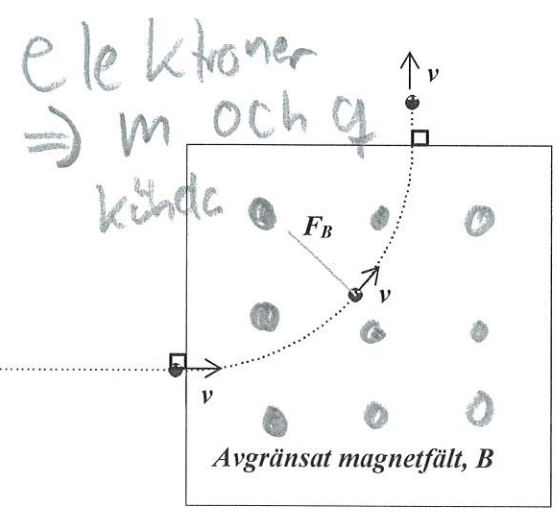
Uppgift 6 – 10 - Fullständiga lösningar krävs – Skriv dessa på lösblad

6. Elektroner accelereras över spänningen U i ett elektriskt fält. Efter detta träder de in med rät vinkel i ett avgränsat homogent magnetfält där de påverkas av en magnetisk kraft F_B tills de lämnar magnetfältet under rät vinkel. Figuren visar banan som elektronerna följer. Banhastigheten hos elektronerna är efter accelerationen $v = 9,2 \cdot 10^6 \text{ m/s}$ och hela tiden vinkelrät mot det magnetiska fältet.

- a) Bestäm **riktningen** hos det avgränsade magnetfältet B . $\leftarrow$ H/H 2 (1/0/0)
Endast svar krävs!

- b) Beräkna spänningen U (2/0/0)

$q \cdot U = \frac{m v^2}{2}$
 $U = \frac{m v^2}{2q}$
 $\approx 240 \text{ V}$

$\leftarrow$ H/H 2
 Tummen åt vänster, Handflatan uppåt
 $\Rightarrow$ Ut ur pappiet

7. Månen rör sig i en cirkelbana runt Jorden. Ett varv runt Jorden tar ca 27 dygn.

- a) Hur stor är banhastigheten på månen i sin bana runt Jorden? Svara i m/s

$v = \frac{s}{t} = \frac{2\pi r}{t} = \frac{2\pi \cdot 3,84 \cdot 10^8}{27 \cdot 24 \cdot 3600} = 1030 \text{ m/s}$

Cirkel bana med konstant hastighet

- b) Hur stort är gravitationsfältet från Jorden på avståndet där månen befinner sig?

$g = G \cdot \frac{M}{r^2} = 6,67 \cdot 10^{-11} \cdot \frac{5,97 \cdot 10^{24}}{(3,84 \cdot 10^8)^2} = 0,003 \text{ m/s}^2$

8. Förklara principen varför en kompass pekar mot norr.

Jorden omges av ett magnetfält. Jordmagn. sydpolen är vid geografiska Nord $\Rightarrow$ Magn. fält pekar dit. En kompass följer magnetfältet.

9. En elektron rör sig i en cirkelbana i ett magnetfält.
Kraften som påverkar elektronen är $F_B = 1,3 \cdot 10^{-14} \text{ N}$ och dess
hastighet är $v = 4 \text{ Mm/s}$

a) Hur stor är den magnetiska fältstyrkan, B ? (2/0/0)

b) Använd att $F_C = F_B$ för att bestämma radien av cirkeln. (2/0/0)

a) Partikel i magnetfält $\Rightarrow F = qvB$

Elektron $\Rightarrow q = 1,6 \cdot 10^{-19}$

$$B = \frac{F}{q \cdot v} = \frac{1,3 \cdot 10^{-14}}{1,6 \cdot 10^{-19} \cdot 4 \cdot 10^6} \approx 0,02 \text{ T}$$

b) $F_C = F_B$

$$\frac{mv^2}{r} = q \cdot v \cdot B \Rightarrow r = \frac{m \cdot v}{q \cdot B}$$

$$m = 9,11 \cdot 10^{-31} \text{ kg (elektron)}$$

$$\Rightarrow r = 0,0011 \text{ m} = 1,1 \text{ mm}$$